

A ROMÁN VÁLASZTÁSOK MAGYAR TANULSÁGAI.

Köztudomású, hogy a múlt év decemberében lefolyt román képviselőválasztások az erdélyi magyarság eddigi rekordsikerét jelentették, amennyiben 19 képviselőt választottak meg a Magyar Párt listáján. Különös mostohasága a sorsnak, hogy ennek a sikernek a román parlamenti élet elkövetkezendő éveiben előreláthatóan nem lesz hatása, ez év elején ugyanis új választásoknak nézünk elébe.

Érdemes azonban e sikeres választás adataival kissé részletesebben foglalkozni, mert az a kép, amit az erdélyi és magyarországi napisajtó jelentései alapján magunknak ideát a most lefolyt romániai választásokról megformálhattunk, néhány vonatkozásban helyesbítésre szorul. A megválasztott magyar képviselők számában kifejezésre jutó siker ugyanis nem annyira magyar siker, mint inkább a román kormányképes pártok sikertelensége, amennyiben egyikük sem tudta megszerezni azt az előírt 40%-os arányt, mely a prémiumos rendszer folytán a mandátumoknak nagy többségéhez hozzásegítette volna. Magyar sikernek tehát a 19 magyar képviselőt nem lehet minden további nélkül elkönyvelni, a sikert az a közel 17 ezer magyar szavazó méri, akiknek számával a Magyar Párt szavazótömege az 1933. évi választással szem-

ben gyarapodott. Ez a gyarapodás viszont kétségkívül magának a pártszervezetnek sikere, minthogy a külső körülményekről egyáltalán nem mondható el, hogy kedvezőbbé váltak volna.

Választási visszaélések és kegyetlenkedések erdélyszerte nagy számmal fordultak elő, különösen a magyarsággal szemben, sőt az egyik székely megyében több halálos áldozata is volt a román csendőrség vérengzésének. A Magyar Párt marostordamegyei csoportja az erőszakoskodások láttán vissza is lépett a később megtartott szenátorválasztásoktól. Az atrocitások mellett jelentkezett a magyarság másik választási ellensége is: a román pártok magyar mezbe öltöztetett és renegát magyar jelölteket szerepeltető konkurenciája. Igaz, hogy ez utóbbiak hatását a disszidensek eddigi sikertelenségei és a magyarság körében az erők egyégesítése érdekében mind erősebben kibontakozó új és főleg az ifjúság által terjesztett mozgalmak erőlténítették.

Mégsem szabad a Magyar Párt 17 ezernyi többletszavazatából csak kedvező tanulságokat levonni. Nem lehet ugyanis figyelmen kívül hagyni, hogy 1927-ben a Párt — igaz, hogy a németekkel paktumban — 163 ezer szavazatot kapott, 1928-ban egyedül indulva 173 ezer szavazatot ért el, de még az 1931. és 1932. évi választásokon is magasabb volt a Magyar Pártra szavazók száma, mint legutóbb is csupán az 1933. évi választáson csökkent a magyar párti szavazók száma 119.562-re, amivel szemben 1937-ben 136.139 fővel újra emelkedésbe csapott át. Nincs szó tehát rózsás helyzetéről, csupán arról, hogy eddigi visszaszorítottságából az erdélyi magyarság egy lépést tett az újbóli erőösszefogás irányába.

Hasonlítsuk össze az 1928. évi — eddig legsikerültebb — választás eredményeit az 1933. — eddig leggyengébb — évi-vel és az 1937. évi legutóbbival Erdély 23 megyéjében egyenként.

A mellékelt táblázatról elsősorban azt kell megállapítanunk, hogy a Magyar Pártra esett szavazatok aránya minden megyében és minden választásnál alatta marad annak a népi arányszámának, melyet az 1939. évi román népszámlálás állapított meg. Második megállapításunk, hogy a magyar szavazatok aránya legnagyobb mértékben éppen a szintiszta székely vidékeken romlott 1928-tól 1933, illetőleg 1937-ig. Ennek mindenestre pártszervezési okai is voltak, de egyéb körülményekre mutat az, hogy míg 1937. dec. 20-án Románia összes választó jogosultjainak országos átlagban 66.1 %-a szavazott le, addig a 3 legtisztább székely megyében csak a jogosultak 63.4%-a (Háromszék), 63.1%-a (Udvarhely) és 55.4 %-a (Csik) járult, illetőleg jutott az urnák elé. Ezekben az adatokban világosan kifejezésre jut a hatóságok terrorjának eredménye.

**A romániai Országos Magyar Párt választási eredményei
az 1928., 1933. és 1937. években.**

	1928	%	1933	%	1937	%
1. Alsófehér	2.866	7.68	3.054	8.22	3.231	8.12
2. Arad	11.132	12.94	10.206	11.35	10.897	12.06
3. Bihar	16.159	19.33	7.604	10.55	8.309	9.95
4. Beszterce-Naszód ..	1.097	4.11	749	2.94	1.003	3.48
5. Brassó	4.803	17.27	4.263	14.65	5.294	16.27
6. Csik	18.223	78.57	8.882	40.56	13.339	53.07
7. Fogaras	—	—	502	2.68	414	2.15
8. Háromszék	17.492	76.14	10.607	43.58	13.596	55.48
9. Hunyad	3.198	5.02	2.757	4.53	3.081	4.89
10. Kis-Küküllő	5.247	18.70	3.609	13.20	2.491	10.03
11. Kolozs	9.761	19.14	7.641	18.73	9.450	20.86
12. Krassó	—	—	623	1.39	603	1.35
13. Maros-Torda	12.091	26.28	10.494	24.40	11.276	26.49
14. Maramaros	1.244	5.71	773	3.23	905	3.41
15. Nagy-Küküllő	2.421	7.88	2.178	7.09	2.572	7.78
16. Szatmár	11.502	24.60	6.435	13.48	6.249	13.64
17. Szeben	1.036	2.85	1.022	2.77	1.249	3.20
18. Szilágy	16.812	27.99	14.333	23.63	11.029	19.22
19. Szolnok-Doboka ..	4.772	12.21	2.334	6.96	4.043	10.48
20. Szörény	1.964	3.92	2.189	4.13	2.461	4.56
21. Temes-Torontál ..	10.032	9.42	9.431	9.18	10.581	9.70
22. Torda-Aranyos	5.036	16.06	5.062	17.49	5.668	18.25
23. Udvarhely	15.751	70.85	4.814	21.10	8.398	34.97
	172.729	17.18	119.562	12.51	136.139	13.31

Mandátumok számában a Magyar Párt eddigi eredményei a következők voltak: 1922-ben a liberális-kormány választásain 1 képviselő került be a parlamentbe, pótválasztásokon még 2; így 1922—1926 ig 3 képviselő és 3 szenátor képviselte a magyarságot Románia parlamentjében. 1926-ban az Avarescu-kormány már prémios rendszerrel választotta a Magyar Párt a kormánnyal választási kartell kötve 14 képviselőt és 12 szenátort hozott be a parlamentbe. Az 1927. évi liberális választáson a németekkel együtt indult a Magyar Párt, de csak 8 képviselőt és egy szenátort tudott megválasztani. önálló lajstrommal 1928-ban szerepelt először a párt és — eddigi legnagyobb sikerét aratva — 16 képviselőt és 6 szenátort juttatott mandátumhoz. 1931-ben Jorga kormányzása alatt 10 képviselői és 2 szenatori mandátuma volt a Pártnak. A következő évben már Vajda Sándor választotta és 14 magyar párti képviselő, valamint 3 szenátor jutott a parlamentbe. Az 1933. évi liberális-kormány vezette választásokon 9 képviselő és 3 szenátor szerzett a Magyar Párt listáján mandátumot. Az 1937. évi választás eredménye 19 képviselő és 3 szenátor.

Az 1938. év tavaszára várt új választások¹⁾ eredményei elé, melyeket előreláthatólag Goga nacionalista kormánya

*) A cikket szerző a Goga-kormány bukása előtt írta.

fog levezetni, feszült érdeklődéssel tekintünk. Ha a kormány meg tudja majd szerezni a prémiumhoz szükséges 40%-ot, az 1937. évi szavazati eredménnyel a magyar képviselők száma nem fogja meghaladni a tízet. Ha azonban az új kormány legalább olyan mértékben biztosítaná a választások szabadságát, mint tette azt 1928-ban Maniu kormánya, a magyarság még a prémiumos rendszer mellett is behozhatna a képviselőházba 18—20 magyar képviselőt. Népi arányszámának megfelelően 30—32 képviselőt csak akkor küldhetné a magyarság a törvényhozó testületbe, ha az egyes nemzetiségek, mint külön korporációk, propocionális alapon képviseltethetnék magukat a parlamentben. Ez azonban teljesen új alkotmányjogi és közigazgatási államberendezkedést kíván.

Sz. A.